

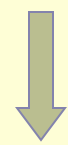
Stilotvorni dejavniki

OBČA STILISTIKA

tvorec --> USTNO/PISNO SPOR. --> naslovnik

SPOROČILA RAZNIH STILOV

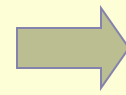
FUNKCIJA, CILJ, SOSPOROČEVALCA

raven stila je odvisna ne le od intelektualne ravni in sposobnosti tvorca, ampak tudi od zavedanja sposobnosti naslovnika

okoliščine sporočanja

kompozicija
stilizacija

Izhodišča

- predpostavka za nastanek stila je možnost izbora med različnimi načini izražanja
 - ta izbor ni naključen, ampak (vsaj večinoma) določen z védenjem o cilju sporočanja
 - uresničuje se
 - z izbiro med vsemi jezikovnimi sredstvi danega jezika (vse ravnine: glasoslovna do besedilna),
 - z aktualizacijo običajnih sredstev,
 - z novimi tvorbami in
 - z izborom kompozicijskih, tematskih in vsebinskih sredstev.
-

STILOTVORNI DEJAVNIKI ...

- ... so vsi dejavniki, ki določajo izbiro jez. sredstev in vplivajo na končni stil sporočila.
 - Nekateri dejavniki izhajajo iz vsega, s čimer je tvorec obkrožen, kar njegovo sporočilo tvori, usmerja in ustvarja. Ker gre za vpliv objektivnih okoliščin, jih imenujemo **OBJEKTIVNI S. D.**
 - **SUBJEKTIVNI S. D.** (tvorec kot subjekt, individuum)
-

I. OBJEKTIVNI STILOTVORNI DEJAVNIKI

- funkcija sporočila, cilj sporočila in namen tvorca
- vrsta sporočila
- jezikovni položaj (situacija) in okolje
- naslovnik
- uporabljena oblika sporočila
- stopnja pripravljenosti sporočila
- uporabljeni kod
- tema sporočila

a) funkcija sporočila

- sporazumevalna f. je skupna vsem sp.
 - strokovno sporazumevalna, informativna, usmerjevalna, utemeljevalna, prepričevalna, estetska ...
 - objektivni stili -> funkcijske zvrsti: umetnostno – neumetnostno besedilo
 - prevladujoča f. sporočila je povezana s ciljem in namenom sporočanja, skupaj z drugimi dejavniki pomembno vpliva na stil
-

b) vrsta sporočila

- odvisna od zasebnega ali javnega položaja, ta pa je odvisen od sporočanjekega položaja in objektivnih okoliščin: pomen, obvezujočnost sp.
 - uradno – poluradno – zasebno sporočilo
 - uradno: slavnostna, privzdignjena situacija - običajne okoliščine
 - aktualizacija : avtomatizacija
-

c) sporočanje in okolje

- v širšem pomenu je sp. položaj celota objektivnih in subjektivnih dejavnikov
 - v ožjem: atmosfera, njene kvalitete in krog naslovnikov
 - prostor sporočanja: bližina, daljava
proksemika: --> intimnost, uradnost
 - znani : neznani naslovnik
-

č) naslovník

- zavestno upoštevanje naslovníka
 - posameznik – kolektiv
 - majhen – večji kolektiv
 - znani – neznani naslovník
-

d) uporabljena oblika sporočila

- razlike med pisanim in govorjenim sporočilom
--> stilna sfera govorjenih – pisanih sporočil
 - govorjena --> pripravljena, nepripravljena, neposredno povezana s konkretnim položajem, v katerem poteka sporočanje --> navezovanje stikov, neposredni stik
 - TV: govorjena publicistika, poročevalstvo
 - knjižni – neknjižni jezik: razmerje med njima vzdržujejo pisana sporočila
-

e) stopnja pripravljenosti sporočila

- pripravljena – nepripravljena (spontana) sporočila
 - nepripravljena: nepremišljen izbor: ponavljanja, neizdelanost skladišne zgradbe, jezikovne hibe, ki vplivajo na kulturo govora. Spontana nejavna sp. so običajno neknjižna in govorjena.
 - pripravljena, premišljena: primarno pisno pripravljena (teze, besedilo) za govor, pisna
-

f) uporabljeni kod sporočanja

- **verbalno**, neverbalno, mešano sporočanje
 - verbalni jezik: pisni, govorni znaki (izbor med njimi), izbor socialne zvrsti (naraščanje uradnosti položaja, javnost nastopanja, zavestno sporočanje, namen --> narašča knjižnost)
-

g) tema sporočila

- tema lahko izhaja iz dvogovornega položaja, drugič moramo poročati o določeni resničnosti, prenesti informacijo
 - vsaka tema je povezana s konkretno dejavnostjo in mišljenjem, različno javno pomembna
 - vpliva na natančnost in obvezujočnost sporočenega
 - tema – običajni način izražanja: o proizvodnji bencina v strokovnem besedilu
-

II. SUBJEKTIVNI STILOTVORNI DEJAVNIKI

● povezani s posameznikom --> avtorski, individualni stil:

- intelektualna raven, izobrazba, zmožnost abstrakcije in logičnega mišljenja
- obvladanje koda (govorna – pisna norma, KJ)
- življenjska izkušnost, kulturna in družbena razgledanost
- raven splošne in strokovne izobrazbe
- poznavanje teme

...

- umeščenoost tvorca v določeno družbeno skupino in okolje
 - značajske in duševne lastnosti, trenutno fizično in psihično stanje ter pripravljenost do sporočanja
 - lastnosti, povezane s starostjo in spolom
 - odnos do naslovnika
 - osebne nagnjenosti in navade
 - vpliv branja (citati, aforizmi, frazemi)
-

Subjektivni s. d.

- vplivajo na individualne razlike v stilu in kompoziciji
 - največja možnost delovanja subj. s. d. se kaže v vsakdanjem sporočanju (praktično sporazumevalna z.), od drugih FZ pa v umetnostni in nekaterih publicističnih žanrih (presojevalna besedila: komentar, glosa ...)
-

STILOTVORNI DEJAVNIKI

- njihov vpliv je zapleten in neprekinjen proces, ki poteka sočasno z nastajanjem sporočila in stila
- večinoma se njihovega delovanja ne zavedamo, čeprav tvorijo, modificirajo in usmerjajo stil sporočila

